Gemeente Amsterdam

7 april 2021

Annotatie Commissie AZ 8 april 2021
OOV/Bestuurlijke Maatregelen en Gebieden

Deze annotatie ziet op agendapunt 14: Uitwerking proef gerichte wapencontroles

- **Algemeen**
  - Bij brieven van 1 april, 18 juni, 2 september en 14 september 2020 heeft u de gemeenteraad geïnformeerd over het voornemen van de driehoek om een proef te initiëren inzake gerichte wapencontroles.
  - Op 17 november 2020 hebben **Denk en BIJ1 een initiatiefvoorstel ingediend** waarin werd voorgesteld om uw bevoegdheid tot het aanwijzen van veiligheidsrisicogebieden in te trekken. Het college heeft dit voorstel ontraden. Denk wilde bij de vorige commissievergadering hierover in gesprek gaan, maar heeft dit uitgesteld naar deze vergadering.
    - U kunt desgewenst aangeven dat u alleen al in 2021 acht keer een veiligheidsrisicogebied heeft aangewezen. Zeven keer naar aanleiding van aangekondigde samenkomsten op het Museumplein en 1 keer naar aanleiding van een aangekondigde samenkomst van Ajax supporters bij een uitvaart in Noord. Het ging hier telkens om de reguliere bevoegdheid, de bevoegdheid die de indieners graag zouden schrappen. In deze gevallen zou u niet meer kunnen optreden, willen indieners dat? De overblijvende spoedbevoegdheid biedt geen soelaas. Deze is er immers alleen voor niet voorziene omstandigheden en daar was hier telkens geen sprake van.
    - Bij wapencontroles tijdens deze dagen zijn tal van wapens aangetroffen: onder meer een molotovcocktail, messen, ploertendoders, boksbeugels, zwaar illegaal vuurwerk, een taser, als ook vechthandschoenen en geprepareerde verstevigde kleding.
    - U kunt desgewenst vragen of het de bedoeling is van deze partijen dat u ook in dit soort situaties niet preventief kunt optreden.
    - U heeft zoveel mogelijk aan de zorgen van de raad tegemoet proberen te komen door bij de uitwerking van de proef uit te gaan van aselectiviteit, kleinschaligheid, korte duur van de aanwijzing, evaluatie en goede communicatie.
  - Bij brief van 19 maart 2021 heeft u de gemeenteraad geïnformeerd over de uitwerking van de proef.
  - Op 25 maart jl. heeft **raadslid Poot (VVD) schriftelijke vragen gesteld** over de inzet van technische hulpmiddelen bij gerichte wapencontroles naar aanleiding van een nieuwsbericht waaruit blijkt dat de gemeente Zaanstad al wel technische hulpmiddelen inzet.
    - <u>Antwoord:</u>
      - De Landelijke Eenheid van de politie geeft aan technische hulpmiddelen geen optie te vinden. Desgewenst kunt u de HC vragen of hij deze vraag wil beantwoorden.
      - In Zaanstad zijn wapencontroles een vast onderdeel van het beleid en heeft de gemeente zelf technische hulpmiddelen (inklapbare poortjes en handheld detectoren) aangeschaft voor deze controles.

Voor een proef van zes weken ligt dat in Amsterdam niet voor de hand.

- **Start van de proef:** Zolang de **coronamaatregelen** (met name de anderhalve meter regel) van kracht zijn, zal de proef niet van start kunnen. Voor die tijd past de politie alleen fysiek contact toe als dat noodzakelijk is. U kunt aangeven dat gekoerst wordt op het einde van de zomer. Eerder lukt niet omdat er in de zomer minder capaciteit beschikbaar is bij de politie voor de proef vanwege (inhaal)vakanties. Ook de evaluatie en de communicatie vergen enige voorbereidingstijd en planning. Derhalve wordt gestuurd op einde zomer.

- **KERN: onderzocht moet worden of gerichte wapencontroles effectief zijn bij het terugdringen van wapenbezit, het verminderen van het aantal incidenten met wapens en het vergroten van de veiligheid op straat. De proef biedt deze mogelijkheid.**

- **Veiligheidsrisicogebieden**
  - Het vaststellen van de aan te wijzen gebieden is goed verlopen op basis van zowel cijfers van de politie als die van de Veiligheidsmonitor.
  - Het gaat om de volgende drie criteria die gezamenlijk de juridische toets kunnen dragen:
    - Het aantal door de politie geregistreerde incidenten waarbij een wapen is gebruikt of sprake was van wapenbezit;
    - De mate van ervaren onveiligheid;
    - De mate van zelf gerapporteerd slachtofferschap van geweld.
  - De weging van de criteria leidt tot de conclusie dat in elk stadsdeel een gebied is dat (juridisch/statistisch) in aanmerking kan komen voor een aanwijzing. De Driehoek vindt het enerzijds van belang dat de proef een zo breed mogelijk beeld oplevert van de stad. Anderzijds dient de aanwijzing niet tot stigmatisering te leiden én geen onevenredige belasting voor de schaarse politiecapaciteit op te leveren. Alles afwegend is daarom besloten dat in de **vijf stadsdelen die het hoogst scoren elk één gebied** wordt aangewezen.
  - Het gaat om 3% (met water) of 4% (landoppervlak) van Amsterdam. Dat betekent dus kleinschalig zoals eerder voorgenomen door de driehoek.

- **Uitvoering**
  - Er is een voor de politie werkbaar maximum vastgesteld van vijf acties/actiedagen per gebied;
  - Op actiedagen heeft de politieorganisatie samen het OM de regie. Het beeld dat elke willekeurige agent gedurende zes weken op elk gewenst moment binnen het veiligheidsrisicogebied elk persoon kan fouilleren, is volstrekt onjuist. Waar het om gaat is dat de politie onder regie van het OM gedurende maximaal vijf dagen binnen een afgebakende tijdseenheid (een deel van de dag) een georganiseerde fouilleeractie (met meerdere agenten) kan houden.
  - De acties zullen volledig aselectief plaatsvinden waarbij enkel 12-minners, gezinnen en 65-plussers zijn uitgezonderd;

- De gebieden zullen worden aangewezen voor 6 weken. Dat is hoewel zo kort mogelijk waarschijnlijk net voldoende voor goede resultaten.
- Er is – zoals door u toegezegd – onderzocht of technische hulmiddelen beschikbaar zijn en van meerwaarde kunnen zijn bij gerichte wapencontroles. Na uitvraag bij de Landelijke Eenheid bleek dit niet het geval. In Zaanstad heeft de gemeente met eigen middelen apparatuur ingekocht voor de wapencontroles. Gerichte wapencontroles zijn daar echter vaste praktijk en maken geen onderdeel uit van een proef. In Amsterdam ligt de aanschaf van deze middelen op dit moment niet voor de hand. U kunt hierbij het woord geven aan de HC.

- **Waarnemers**
  - De raadsleden zijn welkom om te observeren bij de gerichte wapencontroles.
  - Waar het gaat om derden: deze kunnen door de raadsleden worden meegenomen.
  - Zij zullen daarin worden gefaciliteerd door de driehoek.
  - Gecommuniceerd zal worden hoe raadsleden zich kunnen opgeven.

- **Evaluatie**
  - Naast het evalueren op basis van de criteria op basis waarvan de gebieden zijn aangewezen, zal ook worden onderzocht wat bewoners van de gebieden vinden van de controles.
  - Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) van de gemeente zal dit onderzoek uitvoeren.
  - De resultaten van de proef worden met de raad gedeeld. Deze worden enkele maanden na de proef verwacht. U kunt dit toezeggen.

- **Communicatie**
  - Bij de communicatiestrategie zal oog zijn voor de risico's op etnisch profileren en het stigmatiseren van buurten.
  - Netwerkgroepen bij de politie (bijv. het Caribisch Netwerk) en in stadsdelen (bijvoorbeeld bewonersverenigingen en buurtmoeders) zullen bij de communicatie betrokken worden.
  - Er zal duidelijk gemaakt worden dat gerichte wapencontroles plaats kunnen vinden (zonder verdenking);
  - De stadsdelen zijn geconsulteerd en zullen bij dit proces verder betrokken worden.
  - Zij geven voorts aan zorgen te hebben over de gevaren van etnisch profileren en de stigmatisering van buurten. Zij geven aan dat met name in de beeldvorming hier aandacht voor moet zijn.
  - Daarnaast zijn de stadsdelen ook gematigd positief over de mogelijke voordelen van het middel. Zij zien ook dat wapenbezit onder jongeren stijgt en alles geprobeerd moet worden om dit terug te dringen. Stadsdeel Centrum ziet graag dat het middel wordt ingezet vanwege de vele straatdealers in het gebied.

Gemeente Amsterdam

7 april 2021

VRAGEN FRACTIES

GroenLinks (gedragen door andere coalitiepartijen)

GL op dit moment niet akkoord met de pilot.

1. Waarin verschilt de proef van oude preventief fouilleren?

Antwoord:

- In elk geval is van belang dat het middel kleinschalig, informatiegestuurd en proportioneel wordt ingezet. Qua oppervlakte wordt met de 5 gebieden ongeveer de helft van het oppervlak van Amsterdam aangewezen (ca. 3 procent) ten opzichte van vroeger (ca. 7 procent).Daarnaast gaat het om van tevoren vastgestelde aantal actiedagen (maximaal 5).

2. Idee was toch maximaal 1 maand, nu 1,5 maand 5x per gebied etc. Het lijkt allemaal groter opgezet dan eerder gemeld. GL dacht aan pilot met kortere inzet en informatiegestuurd. Repressie staat afgelopen jaar in schijnwerpers. Verkeerd signaal.

Antwoord:

- Ten eerste: preventief fouilleren is géén repressiemiddel (ook al wordt dat zo soms beleefd). Het is een controlemiddel – dus geen opsporingsinstrument. Verder geldt dat de Driehoek een inschatting heeft gemaakt welke periode en hoeveel aantal actiedagen leiden tot een **goede evaluatie**. Voor de politie is zes weken een redelijke termijn om de acties goed te kunnen organiseren (ook rooster technisch). Voor goed evalueerbare resultaten is een minimum aantal actiedagen nodig. Een duur van 6 weken per gebied acht de Driehoek uitlegbaar, waarbij geldt dat per gebied niet meer dan 5 acties georganiseerd zullen worden. De impact van de uitvoering past bij een proef die tot besluitvorming zal moeten leiden over de toekomst van het middel van gerichte wapencontroles.
- Als dit een groot struikelblok is voor GL, dan kunt u vragen of een aanwijzing van een maand en maximaal 3 actiedagen wel tegemoet komt aan de bezwaren. Een nog kortere aanwijzing is niet uitvoerbaar.

3. Uitwerking zoals het er nu ligt onvoldoende, wanneer beschouwen we deze pilot als een succes?

Antwoord:

- De proef zal moeten leiden tot besluitvorming over de toekomst van het middel van gerichte wapencontroles. Middels de proef worden relevante data verzameld om te beoordelen hoe effectief het middel is. Daarvoor zijn verschillende aspecten van belang: hoeveel wapens worden er gevonden? Welke wapens worden gevonden? Is er een effect op het veiligheidsgevoel van burgers in de betreffende buurten en de ontwikkeling van het aantal wapenincidenten.

4. Hoe zit het met legitimatieplicht? Vanaf welke leeftijd?

Antwoord:

Herhaald zij: wapencontroles zijn GEEN opsporingsinstrument, maar een controlemiddel. Er is dus geen relatie tot de legitimatieplicht. Iemand die wordt gefouilleerd hoeft zich niet te legitimeren. Dat is alleen anders als

tijdens de fouillering een wapen (of drugs, etc.) wordt gevonden. Dan is sprake van een strafbaar feit en dan komt pas het strafrecht om de hoek kijken en zal men zich moeten legitimeren.

5. Wat betekent het voor ongedocumenteerden die worden gecontroleerd?

Antwoord:

- De proef richt zich niet op de controle van verblijfsdocumenten of asielstatus. Als er geen verboden wapens worden aangetroffen, zal iemand ook niet om zijn papieren worden gevraagd. Dit is uiteraard anders als er wel een verboden wapen wordt aangetroffen. Voor een nader antwoord op deze vraag kunt u het woord geven aan de HC.

6. Waarnemers, alleen raadsleden? Er lag een andere toezegging halfjaar geleden.

Antwoord:

- Zoals in de brief beschreven heeft de Driehoek– in het belang van een goede en werkbare taakuitoefening en de openbare orde – gekozen voor het faciliteren van een beperkte groep waarnemers. Raadsleden kunnen echter wel desgewenst derden meenemen. Tot slot staat het eenieder vrij vanaf de openbare weg toe te zien op de taakuitoefening van de politie.

7. Tamelijk grootschalig. 5% van het grondgebied hoe zijn deze gebieden gekozen? Op basis van welke cijfers?

Antwoord:

- De driehoek schat het percentage (3% met water meegeteld en 4% alleen landoppervlak) als niet te hoog in. Het gaat om een fractie van Amsterdam. De gebieden zijn gekozen op basis van cijfers van de politie en de Veiligheidsmonitor. Het gaat om de criteria:
  i. Het aantal door de politie geregistreerde incidenten waarbij een wapen is gebruikt of sprake was van wapenbezit;
  ii. De mate van ervaren onveiligheid;
  iii. De mate van zelf gerapporteerd slachtofferschap van geweld.

8. Hoe zit het met fouilleren, staandehouden en de nieuwe wet mbt VOG? kunnen mensen niet levenslang last hebben van een staandehouding in kader van preventief fouilleren?

Antwoord:

- Het enkele feit dat een burger tijdens een controle wordt gefouilleerd heeft geen enkel gevolg voor justitiële documentatie en dus ook niet voor een eventuele Verklaring Omtrent Gedrag. Uiteraard kan het bezit van wapens (strafbaar feit) wel gevolgen hebben voor een VOG: dit is niet anders dan anders.